

Régészeti projektek fenntartható kezelése

Zalavár-Vársziget és Almásfüzitő-vicus kutatásainak adatkészlete

Horváth Friderika – Szederkényi Róbert
BTK Régészeti Intézet

ARP nagyköveti találkozó
2023. május 16.

ELKH | Eötvös Loránd
Kutatói Hálózat

Projektrésztvevők:

Horváth Friderika

Feladatkör:

- Tudományos szolgáltató osztály vezetője (Adattár, Grafikai műhely, Restaurátor műhely)
- Adatgazdász

Kutatási terület:

Provinciális római kori régészet

1. Római kori bennszülött kerámia és előzményei
2. A terra sigillata edények értékelése történeti és gazdaságtörténeti vetületben
3. Limes-kutatás
4. Rurális települések Pannonia római kori évszázadaiban
5. A késő római kor és népvándorláskor közötti átmenet vizsgálata, a korszak temetőinek elemzése
6. A késő antik Pannonia edényművesség sajátosságai és barbár kapcsolatrendszere

Feladatkör:

- Tudományos segédmunkatárs, megbízásos alkalmazásban (2022. szeptember 1.–december 15., 2023. májustól)
- ARP nagykövet

Kutatási terület:

1. BA szakpár: népvándorlás kori régészet és római provinciák régészete
2. MA szakpár: népvándorlás- és középkori régészet, ókori régészet
3. MA szakdolgozat: Császárkori barbár temetkezések és települészet Cserkeszőlőről

Szederkényi Róbert

Projektbe bevont
kutatás címe:

1. Római kori vicus kutatása Almásfüzitő-Foktorok lelőhelyen (1998–2007)

Témája:

A település foktoroki részében a római kori pannoniai határszakasz egyik lovasíjász csapatát befogadó tábora állt. A lelőhelyet a Timföldgyár 1976-ban épített vörösiszaptározó kazettája elzárja a kutatás előtt, ami a tábor mellett a limesutat, a római töltést, az egykori római zsilip alépítményét, valamint a Pusztadombon lévő őrtornyot is örökre „fogva tartja”. A Római Birodalom határzónájában a katonaság létesítményei mellett fontos szerep jutott a táborok közvetlen környezetében kialakuló, velük szerves egységet alkotó polgári településeknek is (=vicus). A táborfalú nyugati felében 1998-tól 2007-ig folytatott ásatások a rossz kutatási körülmények ellenére is egy többfázisú településrész életébe nyújtottak betekintést.

Horváth Friderika

Feltárás vezetője:

A kutatási adatkészletek egy része hagyományos **papíralapon**, részben **digitális formátumban** készült. A lelőhely és a leletanyag **részben feldolgozott, részben közölt**.

A feltárt leletek egy része „Azaum Római Tábor” rendezvényközpont állandó **kiállításán** tekinthető meg.

A kiállításához tematikus tablók, magyar és szlovák nyelvű katalógus készült.

Intézményi számítógépen, saját adathordozókon.

**Feldolgozottsági
státusza:**

Adatok tárolása:

Projektbe bevont
kutatás címe:

2. Zalavár-Vársziget és környezetének Karoling-kori kutatása

Témája:

Mosaburg/Zalavár-Vársziget tervszerű régészeti kutatása közel 70 éve kezdődött. Az 1994 óta az RI és a MNM együttműködésében folytatott munkálatok a Karoling és az Árpád-kor jelentős fejezeteibe engednek bepillantást. Mosaburg/Zalavár-Vársziget a Kr. u. 840-es évek elejétől a Karoling-birodalom legkeletibb provinciájának, Pannóniának a „fővárosa”, a salzburgi érsekség által irányított keresztény térítés pannoniai központja, Priwina és fia, Chezil/Kocel grófságának, majd a 880-as évek végétől Arnulf keleti frank király székhelye volt.

1019-ben itt alapította Szent István az egyik legkorábbi bencés kolostort Szent Adorján tiszteletére. Az apátságot, amely a középkorban közjegyzői feladatokat is ellátott, az oszmán időszakban végvárrá alakították át, majd a török háborúk befejeztével, 1702-ben felrobbantották.

Az ELKH Titkárság támogatásával 2022-2025 között a kutatások egy részének lezárása és az eddigi eredmények közzétevése valósulhat meg.

Feltárás vezetői:

Szőke Béla Miklós (RI), Ritoók Ágnes (MNM)

**Feldolgozottsági
státusza:**

A kutatási adatkészletek egy része hagyományos **papíralapon**, részben **digitális formátumban** készült. A lelőhely és a leletanyag **részben feldolgozott, részben közölt.**

Adatok tárolása:

Intézményi szerveren, számítógépen, saját adathordozókon.

Projekt célkitűzése:

- Papíralapú állomány digitalizálása
- Adatok egybegyűjtése a különböző adattárolókról
- Mappastruktúra elvének kialakítása, az adatok mappák alá rendezése a RI-Adattar-NAS szerveren
- Fájlelnevezési konvenciók kidolgozása
- Verziók ellenőrzése
- Projekt-, erőforrás- és fájlszintű metaadat-templatek kialakítása
- Hozzáférési jogosultságok definiálása az egyedi fájlkhoz és mappákhoz
- Adatkezelési irányelvek rögzítése

Projekt előzménye:

Kutatásiadat archiválási pilot-projekt 2021

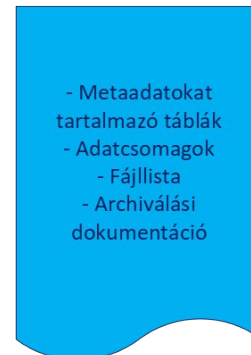
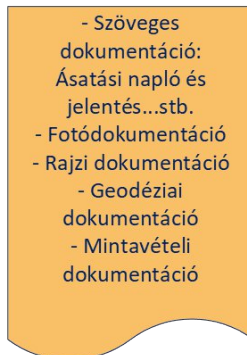
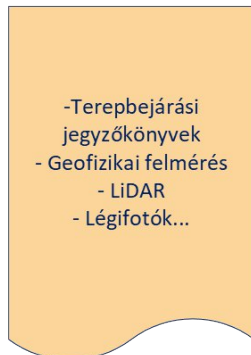
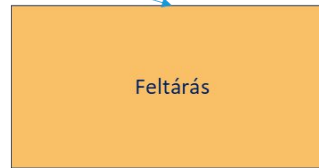
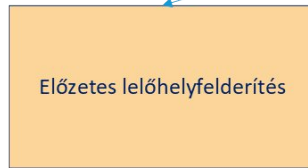
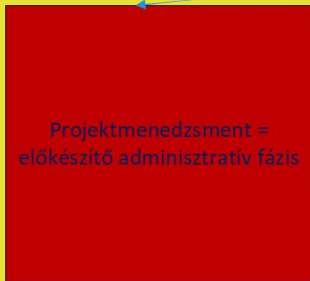
Régészeti Rajzgyűjtemény tároló kialakítása a Concordában

Elérhetősége: https://science-data.hu/dataverse/ria_rajzta

Tartalma: 1150 adatcsomag, időközben elkészült adatcsomagok száma: 8000 (nincs feltöltve)

Tartalma: Az RI adattárában archivált hagyományos, papíralapú rajzok metaadataiból és a rajzok szkennelt formátumának raszteres képeiből álló egyedi adatcsomagok.

Régészeti projekt főbb elemei:

Római kori vicus kutatása Almásfüzitő-Faktorok lelőhelyen

kis volumenű projekt

cél: a teljes kutatási folyamat modellezése

Terepi munka

Jelenlévők: Bartus Péter, Fenyves Tamás, Gelencsér Ágnes, Mészáros Anikó, Miklós Tamás, Pataky Miklós, Sternád Vilmos.

Időjárás: Erős napmeleg, időközben kisse beborult, a délelőtti órákban kedvező látási viszonyokkal.

Megfigyelés:

2.b. szelvény:
A szelvény E-i felében befejezték a 3. szelvény bontását, ami az alsó, 2. kavicsréteget foglalta magában. A 3. szelvény kegyzetével a felület egyenlőtlen. A szelvény E-i felében a nyers sárga egy 8x3m-es méretű árok van, amely a bontás során keletkezett. Beépítve ez a vályogréteg-pertuacsorvos, amit kiált.

Az árok bontásának befejezése 1. szelvény mélyiségében.

A szelvény D-i felében folytatják a 2. szelvény bontását, ami már szintén az alsó kavicsréteget érintette. A kavicsrétegből kiemeltek a szelvény D-i felében került elő nagy mennyiségű kerámia (szarok, hamisít, egyes sósós kovács). A jelenlegi feltárástól észak felé, kelet felé a kavicsréteget alatta (alkalmilag) temették.

A fűvel borított területen a szelvény D-i felében jelenleg a jelölésnek megfelelően a bontás során számos terelődő terület is felismerhető.

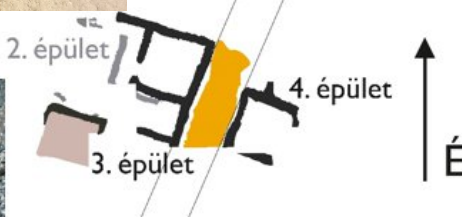
Épület	Építési anyag	Építési mód	Építési dátum	Építési hely	Építési cél	Építési mód	Építési dátum	Építési hely	Építési cél
1

1 = E, 3. szelvény, alsó kavicsréteg
2 = D, 2. szelvény, alsó kavicsréteg
3 = E, 4. szelvény, 1. szelvény

2017.08.09.

Jelenlévők: Bartus Péter, Fenyves Tamás, Gelencsér Ágnes, Mészáros Anikó, Miklós Tamás, Pataky Miklós, Sternád Vilmos.
Időjárás: Téli napmeleg, kedvezőtlen látási viszonyok. A korai délutáni órákban a munkát először fel kellett szüntetniük.

Megfigyelés:

Feldolgozás

KATALOG

Quadrant	Tiefe/Spatenstich	Objekt	Tiefe/Spatenstich	Datum			
1. SW-Viertel	1.			02.07.1998.			
Kat.-Nr.	Form	Beschreibung	Töpfermeister	Herstellungsort	Rd	Bd	M
Drag. 32	Randfragment			Rheinabern	m	m	
Quadrant	Tiefe/Spatenstich	Objekt	Tiefe/Spatenstich	Datum			
1. SO-Viertel	1.			03.07.1998.			
Kat.-Nr.	Form	Beschreibung	Töpfermeister	Herstellungsort	Rd	Bd	M
Drag. 33	Wandfragment			Rheinabern			
Drag. 18/31	Wandfragment			Rheinabern			
Quadrant	Tiefe/Spatenstich	Objekt	Tiefe/Spatenstich	Datum			
1. SW-Viertel	1.			03.07.1998.			
Kat.-Nr.	Form	Beschreibung	Töpfermeister	Herstellungsort	Rd	Bd	M
Drag. 35/36	Randfragment mit Barbotine.			Südgallien	m	m	

Datum	rt	Rd	Bd	M
07.07.1998.				
08.07.1998.				
11				
08.07.1998.				

DSC_0004 folyt R.jpg	DSC_0006 folyt R.jpg	DSC_0010 folyt R.jpg	DSC_0015 folyt R.jpg	DSC_0019 folyt R.jpg	DSC_0020 folyt R.jpg	DSC_0025 folyt R.jpg
DSC_0026 folyt R.jpg	DSC_0029 folyt R.jpg	DSC_0031 folyt R.jpg	DSC_0035 folyt R.jpg	DSC_0037 folyt R.jpg	DSC_0039 folyt R.jpg	DSC_0040 folyt R.jpg
DSC_0042 folyt R.jpg	DSC_0045 folyt R.jpg	DSC_0047 folyt R.jpg	DSC_0049 folyt R.jpg	DSC_0052 folyt R.jpg	DSC_0054 folyt R.jpg	DSC_0058 folyt R.jpg
DSC_0061 folyt R.jpg	DSC_0063 folyt R.jpg	DSC_0077 folyt R.jpg	DSC_0080 folyt R.jpg	DSC_0086 folyt R.jpg	DSC_0089 folyt R.jpg	DSC_0093 folyt R.jpg
DSC_0094 folyt R.jpg	DSC_0097 folyt R.jpg	DSC_0105 folyt R.jpg	DSC_0111 folyt R.jpg	DSC_0117 folyt R.jpg	DSC_0118 folyt R.jpg	DSC_0120 folyt R.jpg
DSC_0133 folyt R.jpg	DSC_0138 folyt R.jpg	DSC_0140 folyt R.jpg	DSC_0141 folyt R.jpg	DSC_0143 folyt R.jpg	DSC_0144 folyt R.jpg	

Disszemináció

AZAUM
KÖNYV
O'DAVUM / AZAUM
KÖNYV
KÖNYV

Zalavár-Vársziget és környezetének Karoling-kori kutatása

nagy volumenű projekt
(70 év, évente több hónapos feltárás)

cél: a terepi szöveges, rajzi és
fotódokumentáció strukturált
rendezése

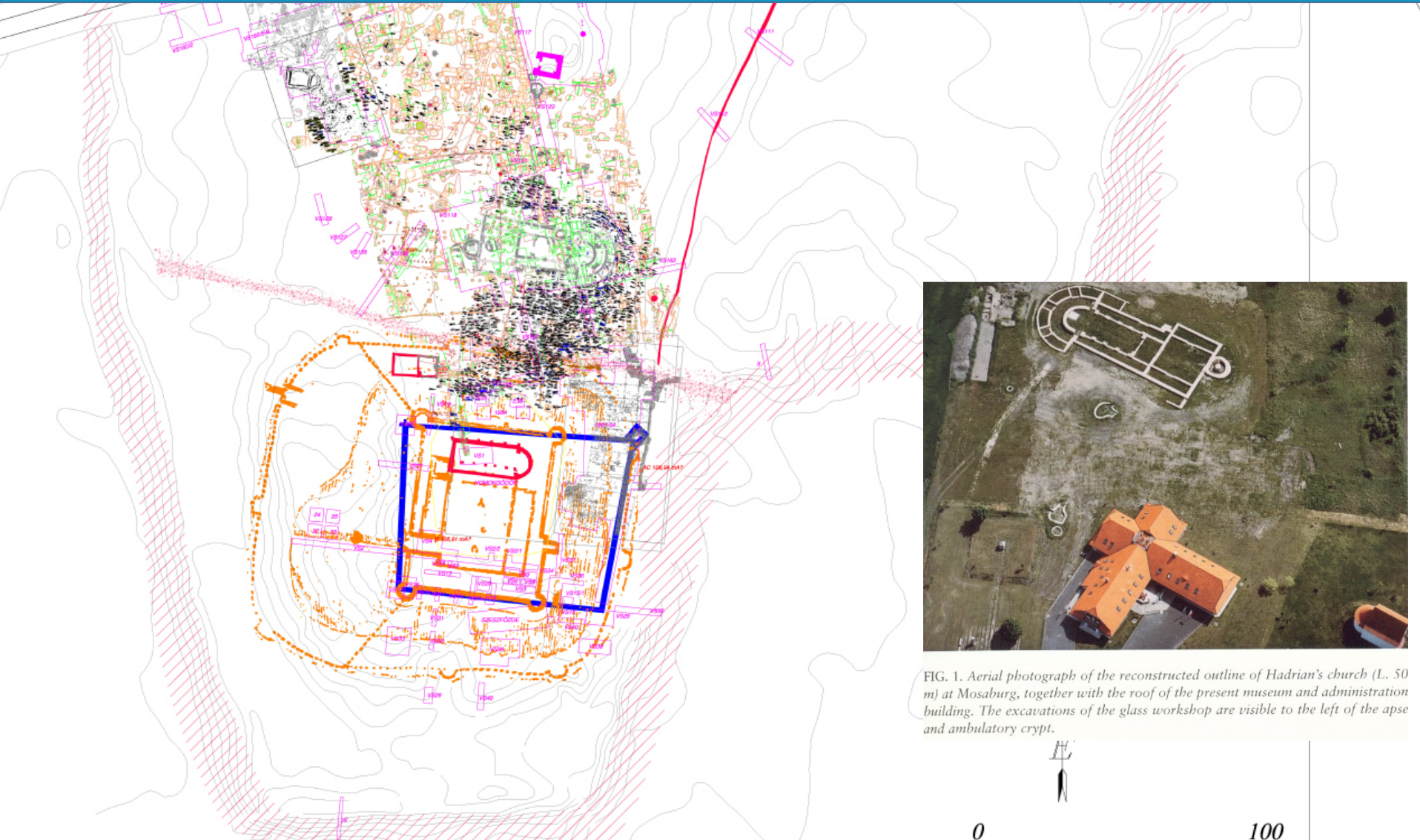
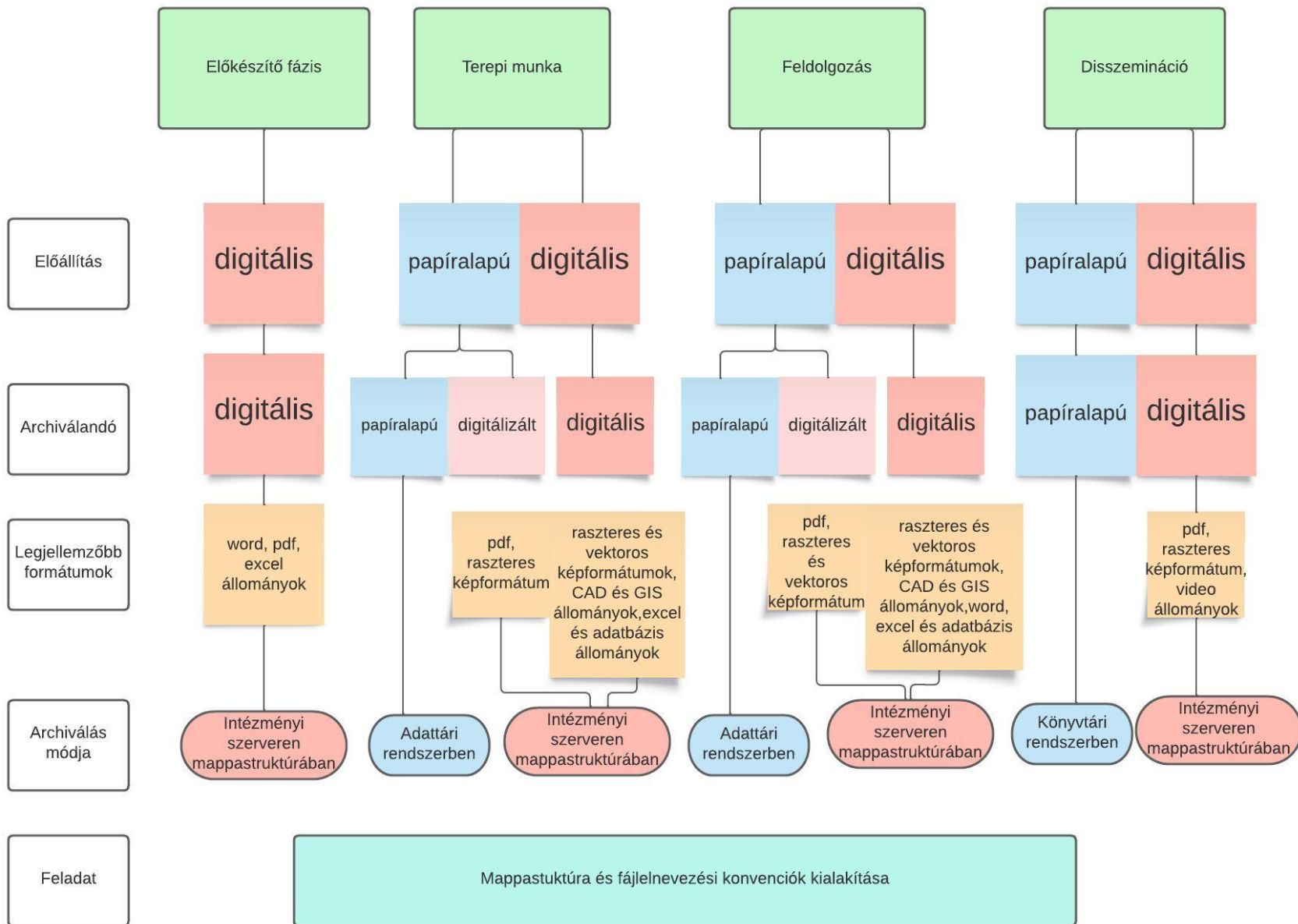

FIG. 1. Aerial photograph of the reconstructed outline of Hadrian's church (L. 50 m) at Mosaburg, together with the roof of the present museum and administration building. The excavations of the glass workshop are visible to the left of the apse and ambulatory crypt.

Régészeti projektszakaszok során keletkező dokumentációk típusai:

A mappastruktúra és fájlnevezési konvenciók kialakításának feladata:

Mappastruktúra:

A fájlok logikai alapon szisztematikus mappákba rendezése

- segíti a kollégákkal való együttműködést
- hatékony tárolást, visszakeresést és archiválást biztosít

Fájlnevezési konvenciók:

- a fájlneveknek lehetővé kell tenniük, hogy minden dokumentáció és kutatási adat rendezhető legyen, és a különböző számítógépes programok által elérhetővé váljon
- biztosítani kell az adatokra való egyértelmű hivatkozást, ami a megosztás alapja

rendezetlenség,
elnevezések hiánya

közlés során problémák
merülnek fel, mert nem
lehet egyértelműen
hivatkozni az anyagra

Feldolgozandó adatok típusai:

Papíralapú dokumentációk típusai	Adattári leltári számos nyilvántartás módja	Szkennelt állományok _ Jelenben	Szkennelt állományok _ Stratégia	Digitális állományok
		Adattári szempontokat veszik figyelembe	Adattári szempontok összehangolása a kutatói szempontokkal	
Feltárási dokumentáció	Dok. [év]/[egyedi azonosító] (numerikus változó)*	Dok. [év]/[egyedi azonosító] (numerikus változó)		
Diapozitív	Dia [egyedi azonosító] (numerikus változó)	egyedi azonosító		
Fotonegatív	Neg. [egyedi azonosító] (numerikus változó)	egyedi azonosító		
Rajz	[egyedi azonosító]	egyedi azonosító		
Terepbejárási jegyzőkönyvek	Tbj [egyedi azonosító]	tbj_település_egyedi azonosító	TBJ_település_egyedi azonosító	
Természettudományos jelentések	TTJ [év]/[egyedi azonosító]	TTJ_év_egyedi azonosító_(alszám)	TTJ_év_egyedi azonosító_(alszám)	
Irodalmi kartonok	[egyedi azonosító]	ik_település_egyedi azonosító	IK_település_egyedi azonosító	X
* Az év nem a feltárás évét jelenti, hanem az adttárba kerülés évét adja meg				

Egyéb figyelembe veendő szempontok:

- a mappastruktúra tükrözze a régészeti projekt szerkezetét és tartalmazza annak elemeit
- a mappastruktúra és a fájlnevezési rendszer illeszkedjen egymáshoz
- tartalmat tükröző fájlnevek

Köszönjük a figyelmet!

ARP nagyköveti találkozó
2023. május 16.